

Jaarverslag 2023

“De BMF heeft als doel het bevorderen van een duurzame ontwikkeling tussen de mens en zijn omgeving, met daarbij een speciale zorg voor de natuur, het landschap en het milieu in de provincie Noord-Brabant.”

Onze impact in 2023

114 organisaties
aangesloten bij de BMF

1997 bezoekers
aan 53 georganiseerde
activiteiten
(fysiek en online)

51.907 personen
online bereikt en
45 keer in de media

114 adviezen
gegeven aan inwoners
en lokale en regionale
organisaties

**In 46 multi-stakeholder
netwerken**
geparticipeerd

6 nieuwe initiatieven
helpen opstarten,
28 bestaande initiatieven
ondersteund

28 bedrijfsadviezen
gegeven over duurzame
bedrijfsvoering

48 zienswijzen
en/of beroepen
ingediend

**Bij 34 beleids-
ontwikkelingstrajecten**
input geleverd

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1. Over ons.....	7
1.1 Onze missie.....	7
1.2 Onze thema's	9
2. Activiteiten.....	10
2.1 Reguliere activiteiten	10
2.2 Projectactiviteiten	12
2.3 Bijdrage aan ambities provincie Noord-Brabant	14
3 Organisatie & Bedrijfsvoering	19
3.1 Organisatie.....	19
3.2 Bedrijfsvoering	20
3.3 Integriteit en klachtenbeleid	23
4. Planning & Control	25
4.1 Risicomanagement.....	25
4.2 Toekomst.....	26
4.3 Begroting.....	27
5. Jaarrekening 2023.....	29
5.1 Balans.....	29
5.2 Staat van Baten en Lasten over 2023	30
5.3 Financiële reserves	32
5.4 Lastenverdeling per doelstelling	35
5.5 Kasstroomoverzicht 2023.....	36
5.6 Grondslagen van waardering en van bepaling van het resultaat.....	38
5.7 Toelichting op de balans per 31 december 2023	40
5.8 Toelichting op de Staat van Baten en lasten over 2023.....	45
5.9 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen.....	49
Bijlage 1 – Verantwoording urenadministratie	55
Bijlage 2 – Verklarende woordenlijst.....	60

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2023. In het eerste deel geven we een toelichting op de activiteiten die we het afgelopen jaar hebben uitgevoerd. In het financiële jaarverslag lichten we daarna de financiële ontwikkelingen nader toe.

In het voorjaar van 2023 vonden de verkiezingen voor de Provinciale Staten en de waterschappen plaats. Rondom deze verkiezingen hebben we aandacht gevraagd voor verschillende actuele uitdagingen voor Brabant. Denk aan de stikstofproblematiek, de verdroging van de natuur en de verduurzamingsopgave van de agrarische sector.

Om de nieuwe Brabantse Statenfracties en gedeputeerden te inspireren, brachten we in september onze inspiratiegids '[Zo kan het ook!](#)' uit, met voorbeelden voor multifunctioneel ruimtegebruik in een natuurinclusief, klimaatadaptief en circulair Brabant. We laten met deze gids zien welke oplossingen er mogelijk zijn op weg naar een natuurinclusieve samenleving.

Met de provincie hebben we in 2023 twee bijeenkomsten voor gemeentelijke beleidsmakers georganiseerd over hoe de circulaire economie lokaal vorm kan krijgen in circulaire ambachtscentra. Daarnaast organiseerden we voor alle Brabantse Statenleden een webinar over het gebruik van pesticiden in de landbouw en de schadelijke gevolgen hiervan voor mens en milieu.

Voor de Brabantse Milieufederatie (BMF) is goede samenwerking met de bij ons aangesloten organisaties van wezenlijk belang. Er gebeurde in het afgelopen jaar veel op de thema's waar de BMF en onze achterban zich mee bezighouden. Zo hebben we gewerkt aan de lancering van het informatiepunt Natuur & Landschap in voorbereiding op de komst van de omgevingswet, de groenwachtercursus gegeven en een waterwandeling en een zandpadenexcursie georganiseerd.

Daarnaast nodigen we alle voorzitters van de aangesloten organisaties enkele malen per jaar uit voor een digitaal voorzittersoverleg. Tijdens dit overleg bespreken we actuele ontwikkelingen in Brabant, bij de aangesloten organisaties en bij de BMF.

Als organisatie maakte de BMF in het afgelopen jaar ook een ontwikkeling door: we besloten om, in plaats van themagericht, voortaan transitiegericht te gaan werken. In 2024 voeren we het transitiegericht werken daadwerkelijk door in de organisatie. U leest daar meer over in het [jaarplan 2024](#). In dit jaarverslag sluiten we 2023 af.

Wij wensen u veel leesplezier.

Gertjan Endedijk, voorzitter Raad van Toezicht

Femke Dingemans, directeur-bestuurder

Misha Mouwen, adjunct-directeur

V.l.n.r. Misha Mouwen (adjunct-directeur), Femke Dingemans (directeur-bestuurder) en Gertjan Endedijk (voorzitter Raad van Toezicht). Foto: BMF, Erik van der Burgt | VRBLD Photofilm.

1 | Bestuursverslag

1. Over ons

De BMF staat voor een schoon milieu, een vitale en rijke natuur, een gevarieerd landschap en een duurzame economie. Nu en straks. De Stichting Brabantse Milieufederatie (BMF) werkt aan een duurzame toekomst van Brabant. Dat doet de BMF sinds haar oprichting in 1972 onafhankelijk van enige politieke, levensbeschouwelijke of maatschappelijke overtuiging. De BMF overkoepelt eind 2023 114 (vrijwilligers)organisaties op het gebied van natuur, milieu en landschap in Brabant en maakt deel uit van de landelijke Stichting de Natuur en Milieufederaties.

Foto's: bosanemoon (links) en bankje uitgereikt ter ere van de Casimir Milieuprijs (rechts).

1.1 Onze missie

De BMF streeft naar een Brabant waarin we opereren binnen de draagkracht van het ecosysteem. We blijven binnen de grenzen van de herstelcapaciteit en we herstellen waar mogelijk schade uit het verleden. Om een duurzame toekomst te creëren, moeten we kringlopen sluiten en hernieuwbaar produceren. Daarnaast moeten we een halt toeroepen aan praktijken die het ecosysteem beschadigen.

Dat doen we zoveel mogelijk samen: met de lokale organisaties die zich hebben aangesloten bij de BMF, samen met individuele Brabanders die de BMF ondersteunen en samen met overheden en ondernemers die net als wij echt willen bouwen aan een duurzaam Brabant.

De BMF zet zich in voor een Brabantse samenleving die:

- natuur en landschap beschermt en de biodiversiteit herstelt;
- kringlopen sluit en waarin landbouw natuurinclusief is;
- kan rekenen op voldoende en schoon water;
- haar ecologische voetafdruk verkleint door de economie circulair te maken;
- volledig draait op schone, hernieuwbare energie.

Op deze inhoudelijke doelen is onze inzet:

- Bescherming en verbetering van natuur, landschap, leefomgeving en biodiversiteit in Brabant. Dat doen we samen met onze achterban, koploperbedrijven en bewoners, door positieve ontwikkelingen te steunen en negatieve ontwikkelingen tegen te houden.
- Ontwikkeling en ondersteuning van initiatieven die Brabant duurzamer maken, samen met de samenleving, het bedrijfsleven en andere maatschappelijke organisaties.
- Deelname in beleidstrajecten met als doel Brabant te verduurzamen.
- Brabanders informeren over en activeren op thema's rondom natuur, landschap, milieu en duurzame economie.

Kortom, we verzetten ons tegen ongewenste ontwikkelingen en laten zien hoe het wel kan. We stimuleren initiatieven vanuit de Brabantse samenleving, ondersteunen deze en verbinden partijen die samen grote stappen kunnen zetten. Met de steun van bewoners en koploperbedrijven kan aan overheden en bedrijven een krachtig signaal worden gegeven dat mensen verandering willen en daar ook al stappen voor zetten. Zelf nemen we ook initiatief voor projecten, plannen en acties om Brabant te verduurzamen.

Bij de uitvoering staan het creëren van een breed maatschappelijk bewustzijn, het ontwikkelen van vernieuwende concepten en het aangaan van allianties voorop.

Foto's: BMF-lezing 2023 (links) en Waterwandeling in de Brabantse Wal (rechts, foto door Leonie Franken).

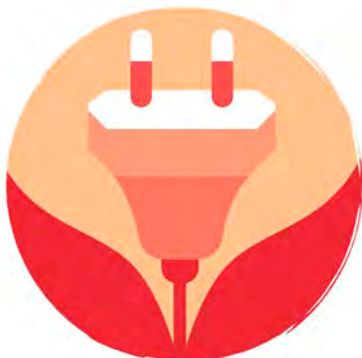
1.2 Onze thema's

ALGEMEEN

CIRCULAIRE ECONOMIE

DUURZAME ENERGIE

DUURZAME LANDBOUW &
VOEDSELPRODUCTIE

NATUUR & LANDSCHAP

WATER & KLIMAAT

2. Activiteiten

Een mooi en duurzaam Brabant. Daar gaan we voor. Door duidelijke doelen te stellen en in te zetten op concrete resultaten vergroten we onze impact.

Ons werk is ingedeeld in twee categorieën. Dit zijn reguliere activiteiten (zie 2.1) en project-activiteiten (zie 2.2). In dit hoofdstuk beschrijven we kort onze resultaten bij deze activiteiten en projecten. Hiermee dragen we ook bij aan de realisatie van de ambities van onze financiers. Specifiek voor de provincie lichten we onze bijdrage aan haar ambities toe in paragraaf 2.3.

In dit jaarverslag willen we u een goede indruk geven van onze inzet gedurende het jaar en de impact die we daarmee bereiken. In bijlage 1 treft u de verantwoording van de gerealiseerde uren per financier, in bijlage 2 staan de ontvangen projectbijdragen vanuit de Natuur en Milieufederaties. Voor een greep uit ons werk per thema verwijzen we u naar [ons jaarbericht](#).

2.1 Reguliere activiteiten

De BMF heeft in 2023 verschillende reguliere activiteiten verricht; dat hebben we gedaan binnen de thema's Duurzame landbouw & Voedselproductie, Natuur & Landschap, Water & Klimaat, Duurzame energie en Circulaire economie. Daarnaast waren er meer algemene activiteiten; daaronder vallen onder andere communicatieactiviteiten en de (juridische) ondersteuning van bij ons aangesloten organisaties.

- 1 De BMF heeft dit jaar **6** nieuwe initiatieven helpen opstarten (een initiatief voor amfibieëntunnels, een zaaiproject voor meer biodiversiteit, een opentuinroute, een circulaire start-up, een circulair ambachtscentrum en een repair café) en tenminste **28** bestaande initiatieven ondersteund naar verdere professionalisering.
- 2 We participeerden in **46** multi-stakeholdernetwerken¹. Bij **5** daarvan was de BMF aanjager of initiatiefnemer, waaronder een circulair ambachtscentrum, een klankbordgroep voor de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) en een project voor landschapslandbouw. In deze netwerken namen zo'n **330** vertegenwoordigers van organisaties deel.
- 3 De BMF heeft dit jaar **66** adviezen gegeven aan lokale en regionale organisaties, inclusief terreinbeherende organisaties (TBO's). Daarnaast gaven we **48** adviezen aan inwoners. Zo gaven we advies aan een aangesloten organisatie om een preventief handhavingsverzoek in te dienen waardoor voorkomen kon worden dat er een motorcrossevenement in een Natura2000-gebied zou plaatsvinden.

¹ Een multi-stakeholder-netwerk is een leernetwerk of een samenwerkingsverband. Het betreft zowel formele als informele netwerken die structureel zijn, niet eenmalig. Hieraan nemen minimaal 3 onderscheidende partijen deel, zoals een federatie, de overheid (Rijk, provincie of gemeente), een bedrijf, een lokale of regionale organisatie of een collega-organisatie.

- 4 Aan **28** bedrijven brachten we advies uit over of gaven we ondersteuning bij verduurzaming van de bedrijfsvoering, zoals over duurzame bedrijfsverlichting. Zo gaat een projectontwikkelaar van een windpark op ons advies beschermingsmaatregelen treffen voor de gladde slang.
- 5 We leverden input bij **34** beleidsontwikkelingstrajecten in het afgelopen jaar. Bij tenminste **5** van deze trajecten werd een substantieel deel van ons advies overgenomen in het uiteindelijke beleid. Zo hebben we verschillende Statenfracties geadviseerd om een motie in te dienen om biologische boeren te helpen, aangezien deze boeren niet kunnen voldoen aan de strenge stalen (doordat er geen beschikbare emissiereductiesystemen zijn). De motie is aangenomen en er is een oplossing gekomen.
- 6 In 2023 organiseerde de BMF **47** fysieke en **6** online kennisbijeenkomsten, cursussen, lezingen en excursies, zoals een zandpadenexcursie, een lezing over bijen op het door de provincie georganiseerde symposium Biodiversiteit en leefgebieden, voedselbos-cursussen, agrarische bedrijfsbezoeken voor geïnteresseerde omwonenden en andere particulieren en een webinar over pesticiden en gezondheid. We zorgden er daarnaast voor dat **48** agrarische ondernemers tijdens **3** bedrijfsbezoeken kennis over concrete natuurinclusieve maatregelen konden opdoen en uitwisselen. In totaal waren er **1.997** deelnemers bij deze evenementen en bijeenkomsten.

Wat is het effect van deze excursies en bijeenkomsten?

- De kennis van deelnemers is vergroot, bijvoorbeeld op het gebied van voedselbossen, faunabeheer en pesticidengebruik.
- Mensen en organisaties is handelingsperspectief geboden en geïnspireerd.
- Mensen en organisaties zijn met elkaar in verbinding gebracht. Zo is een netwerk van progressieve boeren versterkt en zijn groene vrijwilligers meer met elkaar in contact gekomen.
- Het draagvlak is vergroot voor onder andere het behoud van zandpaden en natuurinclusieve landbouw.

- 7 In 2023 heeft de BMF **48** zienswijzen en/of beroepen ingebracht bij beleidsontwikkeltrajecten en besluiten, waaronder diverse provinciale beleidskaders, in veel gevallen samen met een of meer aangesloten organisaties.
- 8 De BMF vertegenwoordigde **114** aangesloten organisaties in 2023 bij beleidsoverleggen, bijvoorbeeld in het kader van het grondwaterbeleid, het natuurontwikkelingsbeleid en de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof. Bij de Regionale Energiestrategie (RES) vertegenwoordigen we, naast de aangesloten organisaties, ook de terreinbeherende organisaties en (indirect) de lokale energiecoöperaties.

2.2 Projectactiviteiten

In 2023 kwamen de volgende projecten tot afronding:

Project	Opdrachtgever
Netwerk Goed Boeren	Ministerie van LNV
Ondersteuning Voedsel1000 werkgroep watrestje.nu	Provincie Noord-Brabant
Community Voedselbossen	Provincie Noord-Brabant
Circulair Ambachtscentrum Nuenen	Gemeente Nuenen
Penningmeesterschap Dagelijks Bestuur	Natuur en Milieufederaties
Plan Boom	Natuur en Milieufederaties

De volgende bestaande projecten lopen in ieder geval door in 2024:

Project	Opdrachtgever
Brabants Bodem	Ministerie van LNV
Participatiecoalitie	Natuur en Milieufederaties

De volgende nieuwe projecten zijn in 2023 opgestart en lopen door in 2024:

Project	Opdrachtgever
DHZ Biodiversiteit en infiltratie: Inwoners aan Zet!	Stichting Vrienden van Velt in Nederland
Groene Bondgenoten	Natuur en Milieufederaties
Boer&Boer met Natuur	Natuur en Milieufederaties

Al meer dan 25 jaar steun van de Postcode Loterij

Vorig jaar kon het project Boer&Buur met Natuur van start gaan, dankzij een extra bijdrage van de Postcode Loterij (Foto: Mark van Stokkom voor Herenboeren Nederland).

De Natuur en Milieufederaties mogen al meer dan 25 jaar rekenen op de steun van de Nationale Postcode Loterij. De vaste jaarlijkse bijdrage van 2,25 miljoen euro maakt het mogelijk dat wij ons samen met ruim 1.200 lokale initiatieven kunnen blijven inzetten voor mooie en duurzame provincies. De impact die we hiermee realiseren, was niet mogelijk geweest zonder deze hulp. Wij zijn de Postcode Loterij en alle deelnemers dan ook heel dankbaar voor hun bijdrage.

Annie van de Pas, directeur van de Natuur en Milieufederaties: "De bijdrage van de Loterij is al ruim 25 jaar een fundament voor de realisatie van vele mooie lokale projecten in de 12 provincies en zorgt ook voor een belangrijke impuls voor landelijke projecten zoals Energietuinen en Plan Boom. Het is fantastisch dat we, dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij, in heel Nederland extra meters kunnen maken."

Extra schenkingen

Naast de jaarlijkse bijdrage kunnen we een beroep doen op een extra schenking van de Postcode Loterij voor bijzondere projecten, zodat we belangrijke stappen kunnen maken richting een klimaatbestendige, natuurinclusieve en circulaire samenleving. De projecten [Plan Boom](#) en [Energietuinen](#) zijn hier voorbeelden van. Projecten die we zonder deze extra bijdrage niet hadden kunnen uitvoeren. Een relatief nieuw project dat we vorig jaar gestart zijn met hulp van de Loterij is [Boer&Buur met Natuur](#). In iedere provincie gaan twee coalities aan de slag, die groene boeren en actieve burens bij elkaar brengen. Door dit netwerk krachtig bij te staan, werken we aan meer biodiversiteit, een beter klimaat, circulair grondstofgebruik en gezonde & diervriendelijke voeding. Oftewel: een toekomstbestendige landbouw.

2.3 Bijdrage aan ambities provincie Noord-Brabant

Graag lichten we hieronder toe hoe de BMF, mede namens de bij ons aangesloten organisaties en andere natuurorganisaties, in 2023 een bijdrage heeft geleverd aan de ambities van de provincie Noord-Brabant.

De BMF heeft als doel om de belangen van natuur en milieu in provinciale (beleids)processen goed voor het voetlicht te brengen. Vanuit onze kennis en expertise adviseren we beleidsmakers graag bij actuele onderwerpen, zoals de transitie naar natuurinclusieve landbouw, de stikstofproblematiek, de verdrogingsaanpak, de duurzame energietransitie en de overgang naar een circulaire economie. Daarnaast leiden we vrijwilligers van aangesloten organisaties op, zodat zij op lokaal niveau goede gesprekspartners zijn voor gemeenten over deze en andere vraagstukken.

Zoals gezegd vonden op 15 maart 2023 verkiezingen plaats voor de Provinciale Staten en de waterschappen. Het bestuursakkoord dat daarna tot stand kwam, is belangrijke input voor de activiteiten van de BMF in de komende jaren. Bij de totstandkoming van het jaarplan en de begroting 2023 zijn we uitgegaan van informatie die op dat moment bekend was, bijvoorbeeld over de verschillende beleidskaders en uitvoeringsprogramma's.

Rondom de verkiezingen en de vorming van een nieuw provinciaal bestuur hebben we onze boodschap en onze toegevoegde waarde als constructieve samenwerkingspartner actief uitgedragen. We zoeken actief contact met nieuwe Statenleden, gedeputeerden en bestuurders bij de waterschappen en nodigen hen uit voor een werkbezoek aan de BMF, bij onze achterban of activiteiten in het veld. We zorgen daarbij voor een goede balans tussen de vijf rollen die we als organisatie innemen, gebaseerd op onze kernwaarden (zie hiervoor [ons jaarplan 2023](#)).

Inloopplan

In juni 2022 heeft de BMF overeenstemming met de provincie bereikt over het inloopplan waarmee de BMF een groot deel van de nog niet gerealiseerde uren in de afgelopen jaren kan inlopen. In 2023 heeft de BMF 258 uur ingelopen; daarmee resteert voor 2024 nog 160 uur.

Een deel van de afgesproken activiteiten is in 2023 afgerond; andere activiteiten zetten we voort in 2024. Waar nodig dienen we concrete voorstellen bij de provincie in voor extra nieuwe activiteiten. Daarmee hopen we uiterlijk eind 2024 het aantal afgesproken inloopuren te hebben gerealiseerd.

Hieronder lichten we de bestaande activiteiten per thema nader toe. We verwijzen voor een meer uitgebreide toelichting graag naar [ons jaarplan 2023](#).

2.3.1 Duurzame landbouw & Voedselproductie

De BMF wil zich samen met de provincie inspannen om de transitie naar een grondgebonden natuurinclusieve landbouw te versnellen. Ook blijven we ons inzetten om de ambities van de provincie ten aanzien van biologische landbouw te helpen realiseren.

In 2023 werkte de BMF concreet mee aan de realisatie van de provinciale ambities door agrarische ondernemers te ondersteunen bij de beweging naar grondgebonden natuurinclusieve landbouw en duurzame voedselproductie. Daarnaast waren we betrokken bij de

uitvoeringsagenda Mest en hebben we input geleverd bij Brabantse beleidsprocessen (zoals over het mestbeleid), netwerken (bijvoorbeeld agrifoodsector) en innovatietrajecten (bijvoorbeeld LIB).

De BMF is partner van het project Brabants Bodem. In dit project ontwikkelen we nieuwe verdienmodellen voor agrarische ondernemers die natuur en landschap in het Van Gogh Nationaal Park versterken. We werken nauw samen met het Netwerk Goed Boeren dat in 2014 is opgericht door de BMF (met behulp van FoodUp Brabant) en sindsdien door ons wordt ondersteund.

Foto's: Tomaten van Natuurlijk Henriette (links) en bij Boer Bas in de stal (rechts). Erik van der Burgt | VRBLD photofilm.

2.3.2 Water & Klimaat

De BMF denkt graag mee over een beleid waarin aandacht is voor eerlijke en duurzame waterverdeling, schoon water, inrichting van klimaatvriendelijke steden en het stimuleren van maatregelen die de inziging van neerslag en overstromingswater bevorderen. Bodem en ondergrond spelen een belangrijke rol in het water- én ruimtelijke beleid. Een integrale aanpak waarbij bodem en ondergrond goed worden meegenomen is daarom belangrijk.

In 2023 werkte de BMF mee aan het verder uitwerken en uitvoeren van het advies 'Zonder water geen later' en aan de realisatie van de provinciale ambities door te blijven adviseren over het strategisch (grond)waterbeleid. Zo leverde de BMF mede namens de terreinbeherende organisaties een bijdrage aan het beregeningsbeleid en het beleid 'kleine' onttrekkingen, zoals afgesproken is in het convenant grondwater. Ook binnen onze betrokkenheid in de verschillende gebiedsprocessen hebben we aandacht gevraagd voor een duurzaam hydrologisch herstel in de zones rondom de Natura2000-gebieden.

Om de bewustwording rondom de thema's water en klimaat te vergroten, hebben we samen met Natuurmonumenten en onze lokale aangesloten organisaties een waterwandeling georganiseerd op de Brabantse Wal. Ook hebben we een webinar georganiseerd over het droogteadvies 'Zonder water geen later'. Daarnaast werkten we samen met het hoger onderwijs (HAS), zodat studenten in aanraking komen met duurzaam waterbeheer en klimaatadaptatie.

2.3.3 Natuur & Landschap

De BMF ziet het als een belangrijke opgave om het Natuurnetwerk Brabant te realiseren. Ook ondersteunen we de inzet van de provincie om stikstofoverbelasting terug te dringen en biodiversiteit te herstellen. We zetten ons actief in voor groene vrijwilligers, bijvoorbeeld in het project Impuls Groene Vrijwilligers.

De BMF werkte in 2023 concreet mee aan de realisatie van de provinciale ambities door actief deel te nemen aan en te adviseren bij (provinciale) werkgroepen. Daarnaast ondersteunden we achterban en lokale overheden bij groene omgevingsplannen en gebiedsprocessen, zodat zij actief kunnen deelnemen in participatieprocessen. Uiteraard bleef de BMF in 2023 ook actief betrokken bij de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof. Zo namen we actief deel aan twee Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) processen en leidden we vrijwilligers op om in andere GGA-processen te participeren.

In 2023 zette de BMF zich daarnaast in voor zandpaden. De bescherming van deze onverharde paden is belangrijk voor de biodiversiteit en een traditioneel onderdeel van het Brabantse cultuurlandschap. Dit doen we door mensen te informeren over het belang van zandpaden, bijvoorbeeld middels een nieuwe websitepagina met informatie en handelingsperspectief, met een zandpadenexcursie en via nieuwsberichten. Ook zijn er door stagiaires twee onderzoeken gedaan naar de natuurwaarden van zandpaden en is een start gemaakt met het maken van zandpadenwandelroutes.

Foto's: Hommel op klaproos (links) en wandeling door de Peel (rechts, foto door Jasmijn Geerse)

2.3.4 Duurzame energie

De BMF streeft naar een duurzame energietransitie waarin de belangen van natuur en landschap voldoende zijn meegewogen en die op draagvlak vanuit de Brabantse samenleving kan rekenen. De BMF werkt concreet mee aan de realisatie van de provinciale ambities door via het Servicepunt Energie kennis en trainingen over energievraagstukken aan te bieden aan lokale organisaties en lokale organisaties onderling te verbinden. Daarnaast nemen wij mede namens

de terreinbeherende organisaties deel aan de verschillende ambtelijke en bestuurlijke overleggen binnen de vier Brabantse RES'en.

In 2023 vroeg de BMF voortdurend aandacht voor het maximaal inzetten op een natuurinclusieve aanpak bij grootschalige energieopwekprojecten. We vroegen de RES'en om meer regie te nemen bij de ontwikkeling van grootschalige zon- en windparken in het buitengebied, zodat de uitgangspunten van de RES 1.0 (zoals ten aanzien van het ontzien van kwetsbare natuur, het gebruik van de zonneladder en het inzetten op lokaal eigendom) in de praktijk worden toegepast.

2.3.5 Circulaire economie

De provincie werkt samen met maatschappelijke partners aan een versnellingsprogramma om ondernemers die circulair willen ondernemen, te ondersteunen. De BMF levert hier graag een bijdrage aan. Ook organiseren we jaarlijks activiteiten rondom de Week van de Circulaire Economie.

De BMF werkte in 2023 concreet mee aan de realisatie van de provinciale ambities door het Servicepunt Circulair verder uit te breiden, de realisatie van circulaire ambachtscentra in Brabant te stimuleren en de ontwikkeling van een kennisplatform over circulaire ambachtscentra verder vorm te geven. Ook zetten we burgers die voorop lopen in de transitie naar een circulaire economie in het zonnetje met de Kringlogo-prijs.

Foto's: Ecodorp Boekel, winnaar Kringlogo-prijs (links) en elektronicareparatie bij de Kringloper (rechts).
Erik van der Burgt | VRBLD photofilm.

2.3.6 Algemene activiteiten

De algemene activiteiten van de BMF waren erop gericht om onder Brabanders meer draagvlak en begrip te krijgen voor het belang van de transitie naar een natuurinclusieve samenleving. Om dit doel te bereiken, ondernam de BMF diverse activiteiten, zoals het organiseren van excursies, webinars en trainingen. Zo stond de BMF-lezing 2023, de jaarlijkse lezing om het gesprek over actuele duurzaamheidsvraagstukken te bevorderen, in het teken van de vraag: "Wilde dieren in onze leefomgeving: hoe gaan we met ze om?".

Communicatieactiviteiten

Communicatie richt zich op het zichtbaar maken van de BMF enerzijds en het versterken van de positie van de BMF anderzijds. Het gaat daarbij zowel om interne communicatie (naar de aangesloten organisaties) als externe communicatie (naar een breder publiek, de politiek en andere stakeholders). Communicatie levert daarmee een belangrijke bijdrage aan het primaire werk van de BMF: het organiseren van een sterke achterban en het effectief behartigen van natuur- en milieubelangen in Brabant.

We organiseerden in 2023 diverse (online) bijeenkomsten voor onze achterban, om informatie uit te wisselen en input op te halen die we kunnen inbrengen bij beleidsvormingsprocessen. Daarnaast organiseerden we publiekscampagnes en droegen we op die manier bij aan de bewustwording van Brabanders. Zo begonnen we in 2023 met een maandelijkse blog met tips voor een duurzaam leven, geschreven door een BMF-collega. Denk hierbij aan tips over duurzaam ouderschap, duurzaam bbq'en of duurzaam aan de slag in de tuin. Ook hebben we naar aanleiding van de Provinciale Statenverkiezingen de campagne 'Stem Natuurlijk' gevoerd. Daarnaast benaderden we actief beleidsmakers op lokaal en provinciaal niveau en zochten we actief de media op om onze boodschap te versterken.

3 Organisatie & Bedrijfsvoering

3.1 Organisatie

Doel

De doelstelling van de Stichting Brabantse Milieufederatie, zoals vastgelegd in de statuten, omvat het bevorderen van een duurzame ontwikkeling tussen de mens en zijn omgeving, met daarbij een speciale zorg voor de natuur, het landschap en het milieu in de provincie Noord-Brabant. De stichting streeft dit doel na, onafhankelijk van enige politieke, levensbeschouwelijke of maatschappelijke overtuiging.

Stichtingsvermogen

Het vermogen van de stichting wordt gevormd door:

- het stichtingskapitaal;
- het Casimirfonds;
- subsidies, donaties, schenkingen, erfstellingen en legaten;
- bijdragen aangesloten groepen;
- alle andere verkrijgingen en baten.

De Brabantse Milieufederatie zet zich in voor maatschappelijke doelen en heeft geen winstoogmerk.

Verantwoording

Het bestuur van de Brabantse Milieufederatie past voor de verantwoording de richtlijnen Goede doelenorganisaties RJ 650 toe.

Financieel beheer en controle

De financiële administratie werd in 2023 gedeeltelijk in eigen beheer uitgevoerd en gedeeltelijk door Dijksterhuis Accountants- en Adviesbureau en Gosens Accountancy en Administraties.

De salarisadministratie was in 2023 uitbesteed aan Dijksterhuis Accountants- en Adviesbureau. Gosens Accountancy en Administraties verzorgde de financiële tussenrapportages en de conceptjaarrekening. De accountantscontrole is uitgevoerd door WITH Accountants B.V. uit Alphen aan den Rijn. De controleverklaring is in dit jaarverslag opgenomen.

CBF-keurmerk en ANBI-erkenning

De BMF heeft sinds 1 januari 2005 het CBF-keurmerk voor goede doelen en vanaf 1 januari 2016 de Erkenning. In 2016 is een periodieke (driejaarlijkse) toets gestart en is op verzoek de BMF beoordeeld als Fondsenwervende instelling. In 2022 heeft een hertoetsing plaatsgevonden, waarbij het CBF heeft besloten om de Erkenning te continueren.

De BMF is door de belastingdienst aangewezen als een Algemeen Nut Beogende Instelling, ANBI. Dat houdt in dat een gift aan ons aftrekbaar is van het belastbaar inkomen. Maar het mes snijdt

aan twee kanten: wij hoeven over een gift ook geen belasting te betalen. Daardoor komen giften aan de BMF geheel ten goede aan ons werk.

3.2 Bedrijfsvoering

Bedrijfsmodel

Sinds 30 november 2022 ziet het bestuursmodel van de BMF er als volgt uit:

- Er is een Vergadering van Aangesloten Organisaties, bestaande uit vertegenwoordigers van de aangesloten organisaties, die belast is met het benoemen, schorsen en ontslaan van leden van de Raad van Toezicht.
- Er is een Raad van Toezicht, bestaande uit vijf leden, die belast is met het toezicht houden op het beleid van de bestuurder en op de algemene gang van zaken in de stichting en de met haar verbonden organisaties.
- Er is een bestuur, bestaande uit een bestuurder (tevens directeur), die belast is met het besturen van de stichting.
- Er is een directie, bestaande uit een directeur-bestuurder en een adjunct-directeur, die belast is met de dagelijkse leiding van de stichting.

Aangesloten organisaties

De BMF kent [aangesloten organisaties](#). Zij betalen jaarlijks een vergoeding aan de BMF.

De aangesloten organisaties hebben het recht op ondersteuning van de BMF (ter beoordeling door de bestuurder), recht om alle onderwerpen die passen binnen de doelstelling van de stichting met de bestuurder te bespreken en recht op inzage in het beleidsplan, het jaarplan en het jaarverslag. Eind 2023 waren er 114 aangesloten organisaties.

Begunstigers

De BMF kent ook begunstigers. Dat zijn personen of organisaties die de BMF ondersteunen, zonder tegenprestatie en zonder verdere rechten en verplichtingen. Hiervoor is gekozen om het karakter van een federatie van organisaties te benadrukken. Begunstigers moeten zich melden bij en geaccepteerd worden door de bestuurder.

Nevenfuncties per 31 december 2023

Gertjan Endedijk, voorzitter Raad van Toezicht (*Culemborg*)

- bestuurslid CBCT, organisatie voor certificering en kwaliteitszorg voor bibliotheken, centra voor cultuureducatie, volksuniversiteiten en taalhuizen.

Robin Litjens (*Tilburg*)

- universitair hoofddocent accounting Tilburg University

Twan Tiebosch (*Boxtel*)

- directeur/eigenaar van Esplanada Advies BV
- bestuurslid stichting Landschap Het Groene Woud

Martin de Wolf (*Tilburg*)

- directeur Fontys Lerarenopleiding Tilburg

- freelance auteur, eindredacteur en conceptontwikkelaar voor educatieve boeken (bij Uitgeverij Malmberg, Garant Uitgevers, Springer International Publishing)

Per 29 november 2023 is er sprake van een vacature, omdat Inge van de Pol per die datum is afgetreden. De werving voor een nieuw lid van de Raad van Toezicht met de portefeuille HRM is in die maand gestart.

Femke Dingemans, directeur-bestuurder Stichting Brabantse Milieufederatie (*Moergesteel*)

- lid Regiobestuur Water Natuurlijk Noord-Brabant

Misha Mouwen, adjunct-directeur en senior medewerker duurzaam waterbeheer en klimaatadaptatie Stichting Brabantse Milieufederatie (*Den Dungen*)

- bestuurslid buurtvereniging Litsersstraat, Den Dungen

Functioneren Raad van Toezicht

In 2023 is 4 keer vergaderd door de Raad van Toezicht. Aan de leden van de Raad van Toezicht kan geen beloning worden toegekend; onkosten kunnen wel worden vergoed. Aan de leden van de Raad van Toezicht kan een niet-bovenmatig vacatiegeld worden toegekend, maar dat is in 2023 niet gebeurd.

Rooster van aftreden RvT leden

Naam	Functie	Benoeming	2023	2024	2025
Dhr. G. Endedijk	Voorzitter RvT	30-11-2022			X
Mevr. H.C.A. van de Pol	Lid RvT	30-11-2022	X		
Dhr. R. Litjens	Lid RvT	30-11-2022			X
Dhr. A.H.L.M. Tiebosch	Lid RvT	30-11-2022		X	
Dhr. M.J.M. de Wolf	Lid RvT	30-11-2022		X	

Beloning

De salarissen van de medewerkers in dienst van de BMF zijn gebaseerd op de salarisschalen die gelden voor de ambtenaren van de provincie Noord-Brabant. De vakantietoelage bedraagt 8% en de eindejaarsuitkering 4%, mits het financiële resultaat dit toelaat. Over het jaar 2023 is geen eindejaarsuitkering uitgekeerd.

Bij de bepaling van het beloningsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt de BMF de [‘Regeling beloning directeuren van Goede Doelen’](#) van Goede Doelen Nederland. De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De voorzitter toetste namens de Raad van Toezicht de weging van de situatie bij de BMF in april 2024. Dit leidde tot een BSD-score van 405 punten met een maximaal jaarinkomen van € 109.879,- voor de directeur-bestuurder en

€ 97.200,- voor de adjunct-directeur (op jaarbasis bij een fulltime fte). Het voor de toetsing aan de geldende maxima relevante jaarinkomen van de directeur-bestuurder bedroeg in 2023 € 101.937,- en voor de adjunct-directeur € 73.203,- (op jaarbasis bij een fulltime fte). Dit is inclusief vakantiegeld en pensioenpremie. De daadwerkelijke beloningen bleven binnen de geldende maxima. De directieleden waren twaalf maanden in dienst. De belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen (conform de WNT-regeling).

Teamontwikkelingen

De gemiddelde personeelsbezetting in 2023 was 8,9 fte. Naast tien vaste medewerkers, werken er bij de BMF drie vaste vrijwilligers. Daarnaast werkt de BMF op reguliere basis samen met een 'flexibele schil', bestaande uit zzp'ers. Zij worden ingehuurd voor de uitvoering van specifieke projecten, ondersteuning bij de bedrijfsvoering en opvang bij capaciteitsproblemen, bijvoorbeeld als gevolg van onverwachte uitval van vaste medewerkers.

Het gemiddeld ziekteverzuim lag in 2023 op 8,1 % (2022: 3,4%). Dit hogere percentage werd voor 71,4% veroorzaakt door vier langdurige ziekmeldingen van drie medewerkers. Dit had effect op de inzetbaarheid en productiviteit van de betreffende medewerkers en zorgde voor extra werkdruk bij de andere medewerkers in het team.

Het bureau van de BMF werd in 2023 ondersteund door vaste en tijdelijke vrijwilligers op het gebied van communicatie en juridische ondersteuning. De BMF sluit met vrijwilligers een vrijwilligersovereenkomst en zij kunnen een vrijwilligersvergoeding ontvangen. Vanuit Milieudefensie heeft in 2023 één Fair Future Generator (FFG) gedurende vier maanden een dag in de week bij de BMF een maatschappelijke stage gelopen. Hij hield zich bezig met onder andere het onderwerp zandpaden.

Samenwerking met onderwijsinstellingen

De BMF werkt actief samen met verschillende onderwijsinstellingen. Zo geven we jaarlijks een gastles op de HAS, als onderdeel van de opleiding Tuin en Akkerbouw. Daarnaast begeleiden we ieder jaar stagiairs van verschillende opleidingen.

In 2023 zijn zes stagiairs begeleid vanuit diverse MBO en HBO opleidingen. Hiervan heeft één stagiair gebruik gemaakt van het FFG-programma. De stagiairs hebben opdrachten uitgevoerd op het gebied van communicatie en natuur en landschap. Voor stagiairs sluit de onderwijsinstelling met de BMF een stageovereenkomst af. Stagiairs ontvangen een maandelijkse stagevergoeding.

Sinds eind 2021 heeft de BMF, namens de Natuur en Milieufederaties, zitting in de stuurgroep van [het innovatieprogramma Bemest op z'n Best](#), dat wordt uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De Wageningen University & Research coördineert dit project dat zich richt op technische innovaties die de ammoniakemissie bij mesttoediening halveren.

Duurzame bedrijfsvoering

De BMF wil het goede voorbeeld geven. Dat doen wij onder meer op het gebied van inkoop en bankieren: we kopen duurzaam in voor kantoorpapier (FSC), koffie en thee (biologisch en fairtrade) en schoonmaak (biologisch afbreekbare producten). Voor (externe) bijeenkomsten streven we naar regionale, vegetarische/veganistische en biologische catering. Medewerkers reizen zoveel mogelijk met het openbaar vervoer. Verder vinden bijeenkomsten zo mogelijk online plaats zodat medewerkers niet hoeven te reizen en werken medewerkers voor een deel thuis. De BMF bankiert daarnaast grotendeels bij Triodos Bank en ASN Bank.

Om verdere stappen te zetten is in aanvulling op het bovenstaande de BMF eind 2023 gestart met de ambitie om in bredere zin haar bedrijfsvoering te verduurzamen, geïnspireerd op de CSRD-methodiek (Corporate Sustainability Reporting Directive). Volgens deze methodiek dient onder meer verslaglegging plaats te vinden van de impact van een organisatie op milieu-, HR- en sociale aspecten. Om voor de hand liggende redenen heeft de BMF er in eerste instantie voor gekozen om de focus te leggen op milieuaspecten.

Het principe van de 'dubbele materialiteit' is een grondbeginsel van de CSRD-methodiek. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in 2 dimensies:

- Inside-out: de impact van BMF-activiteiten op de samenleving en het milieu.
- Outside-in: de impact van niet-financiële factoren op de prestaties en risico's van de BMF.

Om tot een gefundeerde materialiteitsbeoordeling te komen moeten zeven stappen doorlopen worden: van het identificeren en betrekken van belanghebbenden en het beoordelen van impacts tot en met de vertaling naar strategische implicaties. Omdat de BMF een kleine organisatie is, maar in verhouding een groot aantal verschillende belanghebbenden heeft, vraagt het veel van de BMF om zorgvuldig uitvoering te geven aan deze zeven stappen. Gestart in 2023, zal de BMF echter wel de komende jaren haar bedrijfsvoering verder verduurzamen in de geest van de CSRD, een methodiek die in haar volle omvang bedoeld is voor corporate organisaties.

3.3 Integriteit en klachtenbeleid

Integriteitsbeleid

De BMF heeft een integriteitsbeleid ([zie website BMF](#)). Het integriteitsbeleid van de BMF bestaat uit vier onderdelen:

- 1 Integriteitsbeleid;
- 2 Gedragscode integriteit;
- 3 Gedragscode professioneel gedrag;
- 4 Gedragscode databeveiliging.

De BMF heeft een intern vertrouwenspersoon, zijnde een lid van de Raad van Toezicht. Daarnaast is de BMF sinds 2020 samen met andere natuur- en milieufederaties aangesloten bij een externe organisatie met vertrouwenspersonen, de Merlijn Groep. Uit de jaarlijkse rapportage van deze vertrouwenspersoon blijkt dat er in 2023 één melding betreffende ongewenste omgangsvormen (specifiek: externe bejegening) is binnen gekomen. Deze melding is afgewikkeld.

In het eerste kwartaal van 2023 werd een eerste teambijeenkomst gepland over het onderwerp 'integriteitsbeleid bij de BMF', waarbij aan de hand van stellingen, vragen en dilemma's verschillende aspecten van het integriteitsbeleid aan de orde zijn gekomen. Het is de intentie om dit minimaal eenmaal per jaar op deze wijze te herhalen. Daarnaast spreekt de directie met individuele medewerkers periodiek over het onderwerp integriteit tijdens maandelijkse voortgangsgesprekken. De Raad van Toezicht heeft jaarlijks een gesprek met de werknemersvertegenwoordiging. Dan komt dit onderwerp ook aan de orde, naast het algemeen functioneren van de organisatie en het functioneren van de directeur-bestuurder.

Klachtenbeleid

De BMF heeft een klachtenprocedure ([zie website BMF](#)). Er wordt een geanonimiseerde samenvatting gemaakt van iedere geregistreerde klacht; deze wordt bewaard in het digitale klachtenregister. Eenmaal per jaar worden de binnengekomen klachten geagendeerd tijdens een vergadering van het bestuur. Er zijn in 2023 geen klachten geregistreerd in het klachtenregister.

4. Planning & Control

4.1 Risicomanagement

De BMF streeft ernaar om risico's die gerelateerd zijn aan samenwerking, bestuur en management, operationele zaken, financieel management, informatiemanagement en juridische verantwoordelijkheden zo goed mogelijk te beheersen. Door risico's te identificeren, kunnen passende reacties ondernomen worden om schade te voorkomen of te beperken. Risicomanagement maakt integraal deel uit van de planning & control-cyclus en is van toepassing op iedereen in de organisatie.

De belangrijkste risico's zijn bij het opstellen van de meerjarenstrategie 2021-2025 geïdentificeerd en van beheersmaatregelen voorzien. Deze risico's vallen naar het oordeel van de bestuurder en de Raad van Toezicht binnen de risicobereidheid van de organisatie. In 2023 waren dit de belangrijkste risico's:

1 De toegevoegde waarde van de BMF (financieel risico, reputatierisico)

Een verslechterde relatie of onvoldoende kunnen aantonen van onze meerwaarde op ambtelijk en bestuurlijk niveau en/of bij maatschappelijke partners kan leiden tot een geheel of gedeeltelijk verlies van bestaande subsidies of projectfinancieringen en tot verlies van positie en invloed op het bereiken van de doelen van de BMF.

Beheersmaatregelen

- Goed in externe communicatie blijven uitdragen waarin de BMF uniek is en zich onderscheidt.
- Doorontwikkelen van onze positie in het maatschappelijk middenveld in Brabant.

Toelichting

Het blijft van belang om onze meerwaarde te laten zien aan onze financiers. Zo investeerden we in 2023 in contacten met Statenleden, gedeputeerden en ambtenaren van de provincie en een goede samenwerking op ambtelijk en bestuurlijk niveau met de terreinbeherende organisaties. Het wordt steeds belangrijker om te laten zien op welke manier de BMF een bijdrage kan leveren aan het bereiken van de ambities en doelen van onze financiers. In onze externe communicatie dragen we dat uit en vertellen we hoe de BMF zich onderscheidt van andere maatschappelijke organisaties.

2 Continuïteit van het team op de langere termijn (operationeel risico)

De continuïteit van het team op de langere termijn staat onder druk. Als de BMF er onvoldoende in slaagt om een aantrekkelijke en professionele werkgever te zijn, kiezen medewerkers er mogelijk voor om te vertrekken. Daardoor verdwijnt kennis en ervaring en komt de continuïteit van de organisatie mogelijk zelfs in gevaar.

Beheersmaatregelen

- Ruimte bieden aan training en/of coaching voor persoonlijke ontwikkeling voor medewerkers die daar behoefte aan hebben.

- Inventariseren welke arbeidsvoorwaarden van invloed zijn op de verblijfsduur van medewerkers en kijken of we hier verbeteringen in kunnen aanbrengen.

Toelichting

We binden steeds nieuwe goede medewerkers aan ons, maar dit zijn over het algemeen jonge mensen die bij de BMF werkervaring opdoen, zich doorontwikkelen en daarna een zwaardere functie ambiëren én vinden (de huidige arbeidsmarktomstandigheden zijn immers gunstig voor werknemers). Voor meer ervaren professionals is het lastig om passende arbeidsvoorwaarden te bieden. We lossen dit deels op door ervaren zelfstandig adviseurs met affiniteit met ons werkveld in te huren voor projecten en als sparringpartner/coach voor minder ervaren eigen medewerkers. We streven wel naar een beter evenwicht in het team voor wat betreft leeftijdsopbouw.

In het kader van de samenwerking met de aangesloten organisaties, vaste financiers en samenwerkingspartners is het van belang om voldoende deskundige, vertrouwde en ervaren gezichten te behouden. Daarnaast zien we graag dat de energie en middelen die we investeren in nieuwe medewerkers ook zichtbaar worden tijdens hun arbeidsrelatie met onze organisatie.

3 De economische gevolgen van de oorlog in Oekraïne (financieel risico)

De oorlog in Oekraïne leidde onder meer tot hoge inflatie en een energiecrisis in Nederland. De mogelijke afname van de lotenverkoop door de Nationale Postcode Loterij, omdat mensen vanwege inflatie minder te besteden hebben, kan gevolgen hebben voor de financiering van de organisatie. De Nationale Postcode Loterij is namelijk een belangrijke financier. We houden de ontwikkelingen goed in de gaten. Ondertussen hebben we te maken met een sterke stijging van onze energiekosten, ondanks de vaste tarieven die we met onze nieuwe leverancier hebben kunnen afspreken.

4.2 Toekomst

De huidige [meerjarenstrategie 2021-2025](#) ¹ geeft richting aan de activiteiten van de BMF in de komende jaren: ze helpt bij het aanbrengen van focus en het bepalen van prioriteiten. In het najaar van 2022 is de huidige meerjarenstrategie geëvalueerd. Bij die evaluatie hebben we onszelf de volgende vragen gesteld:

- 1 Hoe staat het met de realisatie van de impactdoelen per thema? Zijn er bijstellingen nodig en zo ja, welke?
- 2 Hoe staat het met de organisatieontwikkeling? Zien we dezelfde of juiste andere uitdagingen?
- 3 Welke risico's hebben we geïdentificeerd in het kader van ons risicomanagement? Zijn deze risico's nog steeds actueel en zo nee, welke actuele risico's zien we?

De antwoorden op de gestelde vragen zijn opgenomen in [het jaarplan 2023](#) ² en zijn daarmee onderdeel geworden voor de resterende periode van de meerjarenstrategie. In het najaar van 2024 starten we met de voorbereidingen voor de meerjarenstrategie voor de komende planperiode 2026-2030. Zowel de aangesloten organisaties, de Raad van Toezicht en belangrijke stakeholders van de BMF zullen actief bij dit proces betrokken worden.

4.3 Begroting

	Begroting 2024
BATEN	
Particulieren	€ 12.700
Bedrijven	€ 5.000
Subsidies en overheden	€ 594.902
Verbonden organisaties zonder winststreven	€ 158.800
Andere organisaties zonder winststreven	€ 69.339
Tegenprestatie levering producten/diensten	€ 20.000
Acquisitieopgave	€ 187.488
Totale baten	€ 1.048.229
LASTEN	
Te besteden aan doelstellingen	
Natuur en landschap	€ 103.722
Water en klimaat	€ 69.632
Duurzame landbouw & Voedselproductie	€ 103.554
Duurzame energie	€ 66.503
Circulaire economie	€ 54.487
Communicatie en achterban	€ 165.144
Totaal	€ 563.042
Wervingskosten	€ 0
<i>% van som van de geworden baten</i>	<i>0%</i>
Kosten Beheer & Administratie	€ 378.858
	40,2%
Totale lasten	€ 941.900
Resultaat	€ 106.329
Resultaatbestemming	
Continuïteitsreserve	€ 86.463
Egalisatiereserve subsidies	€ 16.666
Bestemmingsreserves	€ 3.200
Bestemmingsfondsen	€ 0
	€ 106.329

2 | Jaarrekening

5. Jaarrekening 2023

5.1 Balans

		Balans	
ACTIVA		31-12-2023	31-12-2022
Materiële vaste activa			
Benodigd voor de bedrijfsvoering	€ 5.478		€ 9.727
Direct in gebruik voor doelstelling	€ 0		€ 0
		€ 5.478	€ 9.727
Financieële vaste activa			
Waarborgsom		€ 7.223	€ 7.223
Vlottende activa			
Vorderingen	€ 17.758		€ 37.254
Overige overlopende activa	€ 45.632		€ 35.990
		€ 44.081	€ 73.244
Liquide middelen		€ 649.225	€ 566.060
Totaal		€ 706.007	€ 656.254

PASSIVA		31-12-2023	31-12-2022
Reserves			
Stichtingskapitaal	€ 45		€ 45
Continuïteitsreserve	€ 339.762		€ 295.012
Egalisatiereserve provincie	€ 63.393		€ 89.485
Bestemmingsreserves	€ 27.078		€ 38.379
		€ 430.278	€ 422.921
Fondsen			
Casimirfonds	€ 3.660		€ 4.310
Fonds juridische procedures	€ 19.248		€ 30.675
		€ 22.908	€ 34.985
Totaal Reserves en fondsen		€ 453.186	€ 457.906

Kortlopende schulden			
Crediteuren	€ 45.341		€ 15.803
Overige lopende passiva	€ 207.480		€ 182.545
		€ 252.821	€ 198.348
Totaal		€ 706.007	€ 656.254

5.2 Staat van Baten en Lasten over 2023

Omschrijving	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
BATEN			
Baten van particulieren	€ 15.810	€ 12.500	€ 16.833
Baten van bedrijven	€ 0	€ 9.000	€ 12.500
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	€ 188.699	€ 198.000	€ 190.785
Baten van subsidies en overheden	€ 628.017	€ 608.429	€ 623.392
Baten van andere organisaties zonder winststreven	€ 81.697	€ 97.983	€ 82.426
Som van de geworven baten	€ 914.223	€ 925.912	€ 925.936
Baten als tegenprestatie voor de levering producten/diensten	€ 16.672	€ 20.000	€ 42.065
TOTAAL BATEN	€ 930.895	€ 945.912	€ 968.001
LASTEN			
Natuur & landschap	€ 183.550	€ 106.995	€ 126.677
Water & klimaat	€ 73.443	€ 53.061	€ 69.276
Duurzame Landbouw & Voedselproductie	€ 198.775	€ 139.570	€ 239.808
Duurzame energie	€ 75.939	€ 105.584	€ 148.761
Circulaire economie	€ 66.818	€ 79.800	€ 55.458
Communicatie en achterbanactiviteiten	€ 185.027	€ 142.995	€ 168.593
Totaal besteed aan doelstellingen	€ 783.552	€ 628.005	€ 808.573
Wervingskosten	€ 0	€ 0	€ 0

Kosten beheer en administratie	€ 152.062	€ 310.744	€ 154.230
Som van de lasten	€ 935.615	€ 938.749	€ 962.802
Saldo voor financiële baten en lasten	€ -4.720	€ 7.163	€ 5.199
Saldo financiële baten en lasten	€ 0	€ 0	€ 0
Saldo van baten en lasten	€ -4.720	€ 7.163	€ 5.199
Bestemming saldo van baten en lasten			
Toevoeging/ontrekking van:			
Continuïteitsreserve	€ 44.750	€ 7.163	€ 22.524
Egalisatiereserves	€ -26.092		
Bestemmingsreserves	€ -11.301	€ 0	€ -20.509
Bestemmingsfondsen	€ -12.077	€ 0	€ 3.184
	€ -4.720	€ 7.163	€ 5.199

De provinciale milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer en Administratie van Goede Doelen Nederland

Het verschil van € 11.883,- tussen de begroting en het werkelijke resultaat in 2023 wordt hierna op hoofdlijnen toegelicht. Zowel de baten als de lasten waren lager dan begroot.

5.2.1 Baten

Nationale Postcode Loterij

De baten afkomstig van de Nationale Postcode Loterij (een verbonden organisatie zonder winst-oogmerk) bestaan uit twee delen: een bedrag aan vrij besteedbaar geld en bijdragen aan projecten van de gezamenlijke Natuur en Milieufederaties (NMF's), die (mede) met hulp van de Nationale Postcode Loterij tot stand zijn gekomen. Vanuit de BMF namen we actief deel aan enkele projecten van de NMF's, waardoor we € 70.699,- ontvingen (begroot: € 80.000,-). Door tijdelijke onderbezetting binnen de BMF konden helaas niet alle beoogde uren gerealiseerd worden.

Provincie Noord-Brabant

In 2023 zijn alle uren gerealiseerd die met de provincie Noord-Brabant waren afgesproken en waarvoor we subsidie ontvingen (€ 472.529,-). Daarnaast zijn we 258 uur ingelopen op het inloopplan, waardoor er nog 160 inloopuren resteren voor het jaar 2024.

Bijzonderheden

Door de focus op de realisatie van uren voor de provincie, is er in 2023 bewust geen opvolging gegeven aan mogelijke acquisitiekansen die zich voordeden, bijvoorbeeld bij bedrijven. We hopen hier in 2024 wel weer actief op in te kunnen gaan spelen.

5.2.2 Lasten

Besteding aan doelstellingen

Aan de doelstellingen werd in totaal € 784.027,- (begroot: € 628.005,-) uitgegeven. Hiervan is 16,14% (2022: 16,14%) uitgegeven aan Beheer & Administratie (de overhead van de organisatie); de resterende 83,86% (2022: 83,86%) is besteed aan activiteiten en projecten binnen de doelstellingen van de organisatie.

Bijzonderheden

De salariskosten en daarmee samenhangende kosten waren lager dan begroot als gevolg van verschillende personeelwisselingen. Er moesten daardoor wel meer kosten worden gemaakt voor de tijdelijke inhuur van medewerkers, om aan de gemaakte afspraken met opdrachtgevers te kunnen blijven voldoen. Er zijn verder geen bijzonderheden te melden.

5.3 Financiële reserves

Continuïteitsreserve

Er is sprake van een negatief resultaat van € 4.720,-. De eindejaarsgratificatie van 4% wordt daarom niet uitgekeerd aan de medewerkers. Er is in € 49.470,- onttrokken aan de bestemmingsreserves. De bestuurder heeft besloten om de continuïteitsreserve aan te vullen met een bedrag van € 44.750,- ter verdere versterking van de continuïteitspositie van de BMF. De stand van de continuïteitsreserve komt daarmee per 31-12-2023 uit op € 339.762,- (2022: € 295.012,-).

Egalisatiereserve

Om financiële tegenvallers in de toekomst te kunnen opvangen, is in 2019 en 2020 de egalisatiereserve gevuld met 10% van het verstrekte provinciaal subsidiebedrag voor het betreffende boekjaar. Daarbij blijkt dat de BMF de regels rondom de egalisatiereserve verkeerd heeft gereïnterpreteerd. Hierdoor is een terugbetalingsverplichting ontstaan aan de provincie. Met de provincie is afgesproken dat de egalisatiereserve op 31-12-2024 niet meer zal bedragen dan 10% van het subsidiebedrag in het desbetreffende boekjaar.

Reserve financiering activa bedrijfsvoering

De meeste laptops die binnen de BMF in gebruik zijn, dateren van medio 2019. In 2023 zou worden gestart met het gefaseerd vervangen van laptops die minder goed functioneren. De meeste laptops presteren op dit moment echter nog voldoende; daarom hebben we besloten om niet eerder dan in 2024 te starten met het (gefaseerd) vervangen van laptops.

5.3.1 Bestemmingsreserves

De BMF heeft de volgende bestemmingsreserves: herhuisvesting, professionalisering project/urenadministratie en burgerinitiatief.

Herhuisvesting

Gedurende een periode van maximaal vijf jaar betaalt de BMF jaarlijks een bedrag van € 3.200,-

aan het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) in Den Bosch voor de bewerking van ons archief; daarna zijn alle kosten voor het beheer van het BMF-archief voor rekening van het BHIC.

Professionalisering project/urenadministratie

In 2022 is de BMF gestart met het inhuren van een financieel adviseur (voor acht uur per maand) voor de professionalisering van de financiële (project)administratie en het inrichten van de SharePoint-omgeving. Er zijn inmiddels veel stappen gezet, die ertoe leiden dat zowel het financieel inzicht gedurende een jaar als de verantwoording achteraf beter en sneller verloopt.

Burgerinitiatief

In 2023 is er € 2.500,- uitgekeerd naar aanleiding van aanvragen voor het BMF Activiteitenfonds.

Er zijn in 2023 vijf projecten afgerond. Sommigen zijn gestart en afgerond in 2023, anderen zijn gestart in 2021 en 2022:

- IVN Laarbeek: uitbreiden voedselbos (aanvraag in 2021, afronding in 2023)
- IVN Asten-Someren: lang leven planeet aarde (aanvraag in 2022, afronding in 2023)
- IVN Heeze-Leende: extra amfibieëntunnels (aanvraag en afronding in 2023)
- IVN Helmond: Heel Helmond bloeit (aanvraag en afronding in 2023)
- B-team Oisterwijk: Open Tuinen Route Oisterwijk (aanvraag en afronding in 2023)

Er lopen nog vijf projecten die nog niet zijn afgerond:

- Milieuvereniging Land van Cuijk, regenwater (2022)
- Wandelbos Deurne (2022)
- IVN, Natuurgidsenopleiding NOB (2022)
- Buurttuin, Stichting Stadsboerderij Helmond (2022)
- (Voedsel)Notenbos de Noteneters (2023)

5.3.2 Fondsen

De BMF beheert de volgende fondsen: Casimirfonds en fonds juridische procedures.

Casimirfonds

Dit fonds is ontstaan na een schenking van de heer Casimir. Periodiek wordt een prijs uitgereikt aan Brabantse burgers die een positieve bijdrage aan het milieu hebben geleverd. De kosten voor deze prijs worden middels de resultaatbestemming onttrokken aan dit fonds.

In 2023 heeft er een onttrekking van € 650,- plaatsgevonden uit dit fonds, vanwege de plaatsing van een bank in het werkgebied van Stichting Duurzaamheidsvallei (Oisterwijk).

Fonds juridische procedures

In de contracten met de TBO's is afgesproken dat er indien nodig per organisatie een bijdrage zal worden geleverd aan het fonds juridische procedures. De BMF voegt vanuit de vrij besteedbare gelden van de Nationale Postcode Loterij dan hetzelfde bedrag toe.

De jaarlijkse kosten inzake juridische procedures worden uit dit fonds onttrokken. Op deze wijze wordt gewaarborgd dat provinciale subsidies niet worden gebruikt voor juridische procedures.

Er heeft in 2023 geen toevoeging aan het fonds plaatsgevonden. De gerealiseerde kosten bedroegen afgelopen jaar € 11.427,-.

De reservevorming in het Eigen Vermogen voldoet aan de Richtlijn 650, namelijk:

- er wordt geen reserve gevormd, zonder dat deze bestemd is;
- de continuïteitsreserve is bedoeld om risico's op korte termijn op te vangen.

5.3.3 Beleggingsbeleid BMF

De reserves van de BMF worden niet aangewend voor belegging in effecten, zoals aandelen en obligaties. In 2020 zijn de aanwezige liquide middelen verspreid over meerdere banken.

5.3.4 Financieel beheer

In de loop van een kalenderjaar stelt de directie een voortgangsrapportage op, waarbij begroting met realisatie wordt vergeleken. Ook wordt de prognose tot het einde van het jaar bijgewerkt en wordt de te verwachten liquiditeit van de organisatie voor de komende 6 maanden in beeld gebracht.

5.4 Lastenverdeling per doelstelling

	Besteed aan doelstellingen								Totaal 2023	Begroting 2023	Totaal 2022
	Natuur en landschap	Water en klimaat	Landbouw Voedsel	Duurzame energie	Circulaire economie	Communicatie & Achterban	Fondsenwerving	Beheer & adm.			
	19,91%	7,55%	19,57%	8,68%	7,40%	19,96%	0,00%	16,93%	100,00%		
Personeelskosten	€ 142.797	€ 54.149	€ 140.358	€ 62.254	€ 53.074	€ 143.155	€ 0	€ 121.424	€ 717.211	€ 764.160	€ 697.411
Huisvestingskosten	€ 10.095	€ 3.828	€ 9.923	€ 4.401	€ 3.752	€ 10.121	€ 0	€ 8.584	€ 50.704	€ 45.589	€ 38.727
Bureaunkosten	€ 6.253	€ 2.371	€ 6.146	€ 2.726	€ 2.324	€ 6.269	€ 0	€ 5.317	€ 31.406	€ 29.500	€ 30.366
Organisatiekosten	€ 15.044	€ 5.705	€ 14.787	€ 6.559	€ 5.591	€ 15.082	€ 0	€ 12.792	€ 75.560	€ 78.500	€ 91.435
Afschrijvingskosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.164	€ 5.164	€ 6.500	€ 5.062
Financieringskosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ -1.219	€ -1.219	€ 2.000	€ 3.491
Lasten voorgaande jaren	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	€ 174.189	€ 66.053	€ 171.214	€ 75.940	€ 64.741	€ 174.627	€ 0	€ 152.062	€ 878.824	€ 926.249	€ 866.492
Verdeling B & A	23,97%	9,09%	23,56%	10,45%	8,91%	24,03%					
	€ 36.446	€ 13.820	€ 35.823	€ 15.889	€ 13.546	€ 36.537	€ 0	€ -152.061			
Directe projectkosten	€ 9.362	€ 7.390	€ 27.561	€ 0	€ 2.077	€ 10.401	€ 0	€ 0	€ 56.791	€ 12.500	€ 96.311
Totale kosten 2023	€ 219.996	€ 87.263	€ 234.598	€ 91.828	€ 80.364	€ 221.564	€ 0	€ 1	€ 935.615		
Verdeling begroting 2023	€ 106.995	€ 53.061	€ 139.570	€ 105.584	€ 79.800	€ 142.995	€ 0	€ 310.744		€ 938.749	
Verdeling jaarrekening 2022	€ 126.677	€ 69.276	€ 239.808	€ 148.761	€ 55.458	€ 168.593	€ 0	€ 154.230			€ 962.803

Kostentoerekening

De kosten worden aan de doelstellingen toegerekend op basis van de urenregistratie

5.5 Kasstroomoverzicht 2023

	31 december 2023	31 december 2022
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	€ -4.720	€ 5.199
Aanpassingen voor:		
- afschrijvingen	€ 5.164	€ 5.062
- mutaties voorzieningen	€ 0	€ 0
	€ 5.164	€ 5.062
Veranderingen in vlottende middelen:		
- voorraden	€ 0	€ 0
- vorderingen	€ 29.163	€ 29.585
- kortlopende schulden (exclusief schulden aan kredietinstellingen)	€ 54.472	€ -108.208
	€ 83.635	€ -78.623
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	€ 84.079	€ -68.362
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen materiële vaste activa	€ -915	€ -1.299
Desinvesteringen materiële vaste activa	€ 0	€ 0
Overige investeringen in financiële vaste activa	€ 0	€ -7.223
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	€ -915	€ -8.522
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Mutatie reserves	€ 0	€ -3
Aflossing langlopende schulden	€ 0	€ 0

Overige mutaties reserves en fondsen	€ 0	€ 0	
Totale kasstroom uit financieringsactiviteiten		€ 0	€ -3
Mutatie Liquide Middelen		€ -83.164	€ -76.887

Liquide Middelen	31-12-2022	31-12-2023	Mutatie
ING bank	€ 2.578	€ 467	€ -2.111
ING bank spaarrekening	€ 141.364	€ 132.355	€ -9.009
Triodos Bank	€ 17.724	€ 78.372	€ 60.648
Triodos Internet Rendementrekening	€ 229.865	€ 262.937	€ 33.072
ASN Bank	€ 174.526	€ 175.090	€ 564
Kas	€ 4	€ 4	€ 0
Totaal	€ 566.061	€ 649.225	€ 83.164

5.6 Grondslagen van waardering en van bepaling van het resultaat

De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn 650 "Fondsenwervende organisaties" zoals opgenomen in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Doel van deze Richtlijn is inzicht te geven in de kosten van de organisatie en besteding van de gelden in relatie tot het doel waarvoor die fondsen bijeengebracht zijn. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

5.6.1 Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers over 2022 zijn waar relevant aangepast om een vergelijking met het verslagjaar mogelijk te maken.

5.6.2 Grondslagen van waardering

Algemene grondslagen.

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde verslaggevingsregels. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, tenzij een andere waarderinggrondslag is vermeld.

Materiële vaste activa.

De materiële vaste activa benodigd voor de doelstelling en voor de bedrijfsvoering worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de op basis van de geschatte gebruiksduur bepaalde afschrijvingen, met inachtneming van een eventuele restwaarde. De afschrijvingen bedragen een percentage van deze verkrijgingsprijs.

Vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva

Deze zijn opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs; waardering geschiedt onder aftrek van een

voorziening wegens oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vorderingen.

Projectverplichtingen zijn opgenomen op basis van een besluit ter zake, welke schriftelijk is kenbaar gemaakt aan de ontvanger van de subsidie en worden ten laste gebracht van het boekjaar waarin de projectactiviteiten dienen te worden uitgevoerd door de uitvoerende projectpartner.

Reserves en fondsen

Reserves betreffen gelden ter vrije beschikking van de Stichting. Door het bestuur kunnen doelreserves worden aangehouden voor aanwending aan een specifiek doel.

Fondsen betreffen gelden die besteed moeten worden in het kader van de doelstelling waarvoor deze ter beschikking zijn gesteld. Dit betreft het niet bestede deel van toegekende donaties en andere fondsen en gelden die vastliggen in vaste activa.

5.6.3 Grondslagen voor resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de toegekende subsidiebat en overige baten en de kosten en andere lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen reeds zodra zij voorzienbaar zijn.

Baten

De baten zijn gevormd door alle aan het verslagjaar toe te rekenen opbrengsten.

Nalatenschappen worden opgenomen in het verslagjaar waarin de omvang van de nalatenschap betrouwbaar kan worden vastgesteld, derhalve indien de betaling is aangekondigd. Voorschotten worden verantwoord in het boekjaar waarin zij worden ontvangen. Giften in natura worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Lasten

Financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -lasten.

Projectverplichtingen

Projectverplichtingen worden ten laste gebracht van het boekjaar waarin de contractueel afgesproken projectperiode valt. De projectbestedingen worden derhalve toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloning

Salarissen en sociale lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarin deze verschuldigd zijn, in overeenstemming met de arbeidsovereenkomsten.

De Stichting hanteert voor haar medewerkers een pensioenregeling waarbij de pensioenuitkeringen zijn gebaseerd op middelloon. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW). De over het boekjaar

verschuldigde premies worden als kosten verantwoord. Voor per balansdatum nog niet betaalde premies wordt een schuld opgenomen. De risico's voor prijsindexatie en beleggingsrendement kunnen mogelijk leiden tot aanpassing van de toekomstige bijdragen aan het Pensioenfonds Zorg en Welzijn. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening. In geval van een tekort bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn heeft de Stichting geen verplichting tot het doen van aanvullende bijdragen anders dan toekomstig hogere premies.

Het pensioenfonds PFZW heeft een beleidsdekkingsgraad van 111,4 per februari 2024 (ultimo 2022: 99,7%). De actuele dekkingsgraad per december 2023 bedroeg 106,3%. Dit is 2,9 procentpunt lager dan de stand van eind december 2022. Pas bij een beleidsdekkingsgraad van rond de 125% mogen wij de pensioenen volledig laten meestijgen met de prijzen. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend over een gemiddelde van de afgelopen 12 dekkingsgraden. Het bestuur van PFZW heeft besloten per 1 januari 2024 de pensioenen van alle gepensioneerden en de pensioenaanspraken van alle andere deelnemers met 4,8% te verhogen.

5.6.4 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.

Kasstroomen in vreemde valuta worden omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers.

Belastingen, rentebaten en soortgelijke opbrengsten, alsmede rentelasten en soortgelijke kosten, worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasecontract wordt voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

5.6.5 Kengetallen

Het percentage besteed aan doelstellingen ten opzichte van de totale lasten (voor verdeling Beheer & Administratie) bedraagt 83,07% (2022: 83,86% en 2021: 83,90%).

Het percentage kosten voor Beheer & Administratie (voor verdeling) ten opzichte van de totale kosten bedraagt 16,93% (2022: 16,14% en 2021: 16,10%).

5.7 Toelichting op de balans per 31 december 2023

	31-12-2023	31-12-2022
Activa		
Materiële vaste active		
<u>Benodigd voor de bedrijfsvoering</u>		
Aanschafwaarde per 1 januari	€ 28.952	€ 50.387
Cumulatieve afschrijving t/m vorig boekjaar	€ -19.225	€ -36.899
Boekwaarde per 1 januari	€ 9.727	€ 13.488
Investeringen	€ 915	€ 1.299
Desinvesteringen	€ 0	€ -22.734
Cumulatieve afschrijving desinvestering	€ 0	€ 22.734
Afschrijving	€ -5.164	€ -5.060
Boekwaarde per 31 december	€ 5.478	€ 9.727
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december	€ 29.867	€ 28.952
Cumulatieve afschrijving per 31 december	€ -24.389	€ -19.225
Boekwaarde per 31 december	€ 5.478	€ 9.727
<u>Direct in gebruik voor doelstelling</u>		
Boekwaarde per 31 december	€ 0	€ 0
Totaal materiële vaste activa	€ 5.478	€ 9.727
Financiële vaste activa		
Waarborgsom huur	€ 7.223	€ 7.223
Vorderingen		
Debiteuren	€ 17.758	€ 37.254
Voorziening dubieuze debiteuren	€ 0	€ 0
Stand per 31 december	€ 17.758	€ 37.254

Overige overlopende activa		
Vooruitbetaalde posten	€ 7.794	€ 7.724
Rente spaarrekeningen	€ 5.706	€ 0
Te ontvangen inzake projecten	€ 32.132	€ 28.266
Totaal	€ 45.632	€ 35.990
Liquide middelen		
ING bank	€ 467	€ 2.578
ING bank spaarrekening	€ 132.355	€ 141.364
Triodos Bank	€ 78.372	€ 17.724
Triodos Internet Rendementrekening	€ 262.937	€ 229.865
ASN Bank	€ 175.090	€ 174.525
Kas	€ 4	€ 4
Stand per 31 december	€ 649.225	€ 566.060

De liquide middelen zijn ter vrije besteding van de instelling.

	31-12-2023	31-12-2022
Passiva		
Reserves en fondsen		
Reserves		
Stichtingskapitaal	€ 45	€ 45
<u>Continuïteitsreserve</u>		
Stand per 1 januari	€ 295.012	€ 266.638
Opheffing bestemmingsreserve circulaire economie	€ 0	€ 5.850
Resultaatbestemming	€ 44.750	€ 22.524
Stand per 31 december	€ 339.762	€ 295.012
<u>Egalisatiereserve provincie</u>		
Stand per 1 januari	€ 89.485	€ 89.485
Resultaatbestemming	€ -26.092	€ 0

Stand per 31 december	€ 63.393	€ 89.485
<u>Reserve financiering activa bedrijfsvoering</u>		
Stand per 1 januari	€ 19.226	€ 13.488
Resultaatbestemming	€ -8.748	€ 5.738
Stand per 31 december	€ 10.478	€ 19.226
<u>Bestemmingsreserve herhuisvesting</u>		
Stand per 1 januari	€ 7.653	€ 22.500
Opheffing bestemmingsreserve ciculaire economie	€ 0	€ 8.400
Toevoeging	€ 5.147	€ 0
Onttrekking	€ -3.200	€ -23.247
Stand per 31 december	€ 9.600	€ 7.653
<u>Bestemmingsreserve professionalisering project/urenadministratie</u>		
Stand per 1 januari	€ 3.000	€ 5.000
Resultaatbestemming	€ -2.000	€ -2.000
Stand per 31 december	€ 1.000	€ 3.000
<u>Bestemmingsreserve burgerinitiatief</u>		
Stand per 1 januari	€ 8.500	€ 9.500
Dotatie via resultatenrekening	€ 0	€ 0
Onttrekking	€ -2.500	€ -1.000
Stand per 31 december	€ 6.000	€ 8.500
Totaal reserves	€ 430.278	€ 412.268
Fondsen		
<u>Casimirfondsen</u>		
Stand per 1 januari	€ 4.310	€ 2.210
Besteding	€ -650	€ -900

Resultaatbestemming	€ 0	€ 3.000
Stand per 31 december	€ 3.660	€ 4.310
<u>Fonds juridische procedures</u>		
Stand per 1 januari	€ 30.675	€ 29.591
Resultaatbestemming toevoeging	€ 0	€ 15.000
Resultaatbestemming onttrekking	€ -11.427	€ -13.916
Stand per 31 december	€ 19.248	€ 30.675
Totaal fondsen	€ 22.908	€ 34.985
Totaal Reserves en Fondsen	€ 453.186	€ 447.253

31-12-2023

Resultaatbestemming

Het resultaat is als volgt toegevoegd/onttrokken aan de reserves en fondsen:

Toevoeging continuïteitsreserve	€ 44.750
Vrijval reserve financiering active	€ -13.748
Toevoeging reserve financiering active	€ 5.000
Onttrekking egaliseringsreserve provincie	€ -26.092
Onttrekking burgerinitiatief	€ -2.500
Toevoeging Casimirfondsen	€ 0
Onttrekking Casimirfondsen	€ -650
Toevoeging bestemmingsreserve herhuisvesting	€ 5.147
Onttrekking bestemmingsreserve herhuisvesting	€ -3.200
Onttrekking bestemmingsreserve professionalisering project/urenadministratie	€ -2.000
Toevoeging bestemmingsreserve professionalisering project/urenadministratie	€ 0
Toevoeging bestemmingsfonds juridische procedures	€ 0
Onttrekking bestemmingsfonds juridische procedures	€ -11.427
Totaal	€ -4.720

	31-12-2023	31-12-2022
Kortlopende schulden		
Crediteuren	€ 45.341	€ 15.803
Omzetbelasting af te dragen	€ 2.517	€ 7.909
Te betalen loonheffing	€ 13.046	€ 15.132
Te betalen pensioenpremies	€ 14.689	€ 16.564
Te betalen accountantskosten	€ 7.475	€ 6.630
Verplichting vakantietoeslag	€ 23.428	€ 25.881
Verplichting vakantiedagen	€ 35.710	€ 35.365
Te betalen eindejaarsuitkering	€ 0	€ 21.155
Terugbetalingsverplichting Provincie	€ 16.947	€ 16.947
Vooruitontvangen/te betalen op projecten	€ 93.673	€ 22.738
Overige overlopende passiva	€ 19.304	€ 14.224
Totaal kortlopende schulden	€ 272.130	€ 198.348
Niet in de balans opgenomen verplichtingen		
- huur gebouwen	Het huurcontract is per 1 juli 2022 aange- gaan en heeft een looptijd van 5 jaar. De opzegtermijn bedraagt 12 maanden. De huur inclusief btw bedraagt m.i.v. 1 januari 2024 € 2.617,78 per maand. Er wordt een extra archiefruimte gehuurd tot ultimo 2026 voor € 3.200,- per jaar.	
Gebeurtenissen na balansdatum		
Er hebben zich na balansdatum 31 december 2023 geen gebeurtenissen voorgedaan welke in deze jaarrekening zijn te vermelden.		

5.8 Toelichting op de Staat van Baten en lasten over 2023

Omschrijving	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
BATEN			
Particulieren			
Bijdragen aangesloten organisaties	€ 4.310	€ 4.500	€ 3.880
Donaties	€ 11.500	€ 8.000	€ 12.953
Totaal	€ 15.810	€ 12.500	€ 16.833
Bedrijven			
Projectbijdragen	€ 0	€ 9.000	€ 12.500
Totaal	€ 0	€ 9.000	€ 12.500
Verbonden organisaties zonder winststreven			
Vrij besteedbare gelden	€ 118.000	€ 118.000	€ 107.000
Projectbijdragen	€ 70.699	€ 80.000	€ 83.785
Totaal	€ 188.699	€ 198.000	€ 190.785
De looptijd van de toezegging van de Nationale Postcode Loterij loopt, per rapportdatum, tot en met 2024.			
Subsidies en overheden			
Reguliere Subsidie Provincie	€ 472.529	€ 472.529	€ 447.531
Subsidies overige projecten Provincie	€ 124.705	€ 0	€ 10.453
Subsidies projecten overige overheden	€ 30.783	€ 135.900	€ 165.408
Totaal	€ 628.017	€ 608.429	€ 623.392
Andere organisaties zonder winststreven			
Bijdrage TBO's	€ 68.317	€ 67.983	€ 66.650
Overige projectbijdragen	€ 13.380	€ 30.000	€ 15.776
Totaal	€ 81.697	€ 97.983	€ 82.426

Overige baten			
Baten voorgaand jaar	€ 0	€ 0	€ 0
Tegenprestatie levering producten/diensten	€ 16.672	€ 20.000	€ 42.065
Totaal	€ 16.672	€ 20.000	€ 42.065

Omschrijving	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
LASTEN			
Personeelskosten			
Salariskosten	€ 505.320	€ 533.000	€ 485.947
Eindejaarsuitkering	€ -3.364	€ 21.320	€ 16.286
Uitkeringen ziektegeldverzekering	€ -25.582	€ 0	€ 0
Totaal brutoloon	€ 476.374	€ 554.320	€ 502.233
Sociale lasten	€ 78.966	€ 95.940	€ 71.986
Pensioenpremies	€ 49.494	€ 53.300	€ 46.450
Reis- en verblijfskosten	€ 10.572	€ 8.000	€ 9.323
Vergoeding thuiswerken	€ 1.738	€ 3.000	€ 2.292
Scholing	€ 1.762	€ 5.000	€ 6.138
Ziektewetverzekering	€ 21.797	€ 25.000	€ 17.266
Arbodienst	€ 5.515	€ 500	€ 737
Inhuur personeel	€ 58.903	€ 8.000	€ 29.526
Werving personeel	€ 0	€ 500	€ 295
Vrijwilligersvergoeding/werkervaringsplaats	€ 5.975	€ 5.600	€ 5.460
Overige personeelskosten	€ 6.114	€ 5.000	€ 5.705
Totaal	€ 717.210	€ 764.160	€ 697.411
Gemiddelde personeelsbezetting (in fte)	8,9		8,3
Huisvestigingskosten			
Huur	€ 33.951	€ 30.089	€ 27.891
Servicekosten	€ 14.570	€ 15.000	€ 9.421
Overige huisvestigingskosten	€ 2.183	€ 500	€ 1.415
Totaal	€ 50.704	€ 45.589	€ 38.727

Bureaunkosten			
Telefoonkosten	€ 3.224	€ 3.500	€ 3.407
PR-materiaal/website	€ 8.757	€ 2.500	€ 3.588
Acquisitiekosten	€ 0	€ 500	€ 0
Kopieer- en drukwerkkosten	€ 2.019	€ 1.000	€ 814
Kantoorbenodigdheden en porti	€ 1.056	€ 2.000	€ 1.381
Documentatie en vakliteratuur	€ 417	€ 750	€ 579
Computermaterialen en onderhoud	€ 90	€ 500	€ 418
Ondersteuning netwerkbeheer	€ 10.411	€ 8.000	€ 7.744
Representatiekosten	€ 390	€ 250	€ 340
Contributies en bijdragen	€ 2.450	€ 8.000	€ 9.842
Software	€ 2.592	€ 2.500	€ 2.253
Totaal	€ 31.406	€ 29.500	€ 30.366
Organisatiekosten			
Administratiekosten	€ 9.275	€ 7.500	€ 9.359
Accountants- en advieskosten	€ 13.000	€ 9.500	€ 12.965
Kosten CBF-keurmerk	€ 2.374	€ 3.500	€ 2.307
Burgerinitiatief/activiteitenfonds	€ 2.500	€ 1.000	€ 1.000
Dotatie Casimirfonds	€ 650		
Kosten bestuur/Raad van Toezicht	€ 2.177	€ 500	€ 44
Vergaderkosten	€ 0	€ 500	€ 329
Juridische kosten en leges	€ 11.427	€ 30.000	€ 13.916
Overige	€ 1.033	€ 5.000	€ 41.370
Correctie aftrekbare voorbelasting	€ 32.671	€ 20.000	€ 9.713
Zakelijke verzekeringen	€ 452	€ 1.000	€ 432
Totaal	€ 75.559	€ 78.500	€ 91.435
Afschrijvingskosten			
Afschrijvingskosten inventaris	€ 2.238	€ 3.500	€ 2.062
Afschrijvingskosten automatisering	€ 2.926	€ 3.000	€ 3.000
Totaal	€ 5.164	€ 6.500	€ 5.062

Financieringskosten			
Rente en bankkosten	€ -1.219	€ 2.000	€ 3.490
Totaal	€ -1.219	€ 2.000	€ 3.490
Projectkosten	€ 56.791	€ 12.500	€ 96.311

5.9 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Bezoldiging topfunctionarissen

Bedragen x € 1	F. Dingemans	M. Mouwen
Functiegegevens	Directeur- bestuurder	Adjunct-directeur
Aanvang en eind functievervulling	01/01/23-31/12/23	01/01/23-31/12/23
Omvang dienstverband	1,0	0,89
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare beloning	€ 92.044	€ 66.417
Beloning belastbaar op termijn	€ 9.893	€ 6.786
<i>Subtotaal</i>	€ 101.937	€ 73.203
Individuele toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 223.000	€ 198.470
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€ 0	€ 0
Totale bezoldiging	€ 101.937	€ 73.203
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Bedragen x € 1	F. Dingemans	M. Mouwen
Functiegegevens	Directeur- bestuurder	Adjunct-directeur
Aanvang en eind functievervulling	01/01/22-31/12/22	01/01/22-31/12/22
Omvang dienstverband	1,0	0,89
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Beloning plus belastbare beloning	€ 88.118	€ 63.651
Beloning belastbaar op termijn	€ 8.988	€ 6.198
<i>Subtotaal</i>	€ 97.106	€ 69.849
Individuele toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000	€ 192.240
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€ 0	€ 0
Totale bezoldiging	€ 97.106	€ 69.849
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

3 | Overige gegevens

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting Brabantse Milieufederatie

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Brabantse Milieufederatie te Tilburg gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Brabantse Milieufederatie op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties' en de bepalingen van en krachtens de Wet Normering Topinkomens (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol WNT 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Brabantse Milieufederatie zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties' is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties'.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties' en de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Regeling Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Was getekend te Sliedrecht, 20 juni 2024.

WITh Accountants B.V.
W.G. Oosterom MSc RA

4 | Bijlagen

Bijlage 1 – Verantwoording urenadministratie

Hieronder volgt een overzicht van geregistreerde uren voor de verschillende financiers, niet zijnde projecten.

I. Door de provincie gefinancierde uren

Reguliere activiteiten	Begroot	Gerealiseerd
Algemene activiteiten		
Algemene communicatie (incl. werving supporters/sponsors): via website en nieuwsbrieven over actuele onderwerpen en opstellen van jaarplan en jaarbericht	450	458
Politieke communicatie: agenda Provinciale Staten volgen, bijwonen Statendagen, overleg met fracties, insprekbijdragen leveren	100	156
Evenementen en bijeenkomsten: Bijeenkomsten over actuele onderwerpen, om Brabanders te betrekken bij relevante politieke en maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van natuur en milieu	250	268
Vertegenwoordiging van de BMF (alg. bestuurlijk, thema overstijgend)	100	109
Inzet ten behoeve van Provinciale Statenverkiezingen en inbreng bij nieuw bestuursakkoord	150	169
totaal algemene activiteiten	1.050	1.160
		110%
Thema duurzame landbouw & voedselproductie		
Als pionier, verbinder en meedenker gaan we in 2023 boeren ondersteunen en stimuleren bij omschakeling naar natuurinclusieve landbouw met een goed verdienmodel	50	97
Onderzoek uitvoeren, rapporten opstellen en hierover publiceren n.a.v. actuele onderzoeksvragen m.b.t. landbouw en/of voedselvraagstukken	50	16
Faciliteren en organiseren van beleidsbeïnvloeding, belangenbehartiging en verbreding Netwerk Goed Boeren	100	157
Deelname aan Brabantse beleidsprocessen (bijv. mestbeleid), netwerken (bijv. agrifoodsector) en innovatietrajecten (bijv. LIB)	80	92
Als verbinder organiseren we in 2023 activiteiten om het draagvlak in de samenleving voor grondgebonden, natuurinclusieve landbouw en biologische voedselconsumptie te versterken	200	200

Bijdrage leveren aan projecten m.b.t. verdienmodellen voor natuurinclusieve landbouw (project NAT en project Goodfood Club)	50	48
Periodieke communicatie naar achterban en andere belangstellenden over het thema duurzame landbouw & voedselproductie	50	43
Als beschermer, meedenker en kennisdeler behartigen we in 2023 de natuur- en milieubelangen in beleidsprocessen. Daarmee helpen we de landbouw te verduurzamen en brengen we de urgentie en mogelijke oplossingen hiervoor onder de aandacht	370	207
totaal thema duurzame landbouw & voedselproductie	950	860
		91%
Thema water & klimaat		
Als meedenker, kennisdeler en verbinder continueren we in 2023 onze bijdrage aan de planvorming van onze partners om te komen tot een gezond, duurzaam en klimaatbestendig watersysteem. Daarnaast blijven we via het RBOM betrokken bij het waterkwaliteitsdossier	250	216
Als kennisdeler stimuleren we onze achterban en andere Brabanders om zelf klimaatadaptatie-ve maatregelen te nemen in de eigen omgeving, en om bij de eigen gemeente aandacht te vragen voor het nemen van klimaatmaatregelen	200	182
Periodieke communicatie naar achterban en andere belangstellenden over het thema water & klimaat	50	86
totaal thema water & klimaat	500	484
		97%
Thema natuur & landschap		
Bijdrage leveren aan het actieplan De Groene vrijwilliger	30	10
Aanpak lichtvervuiling en daarbij betrekken van Brabanders (project Nacht van de Nacht)	50	44
Deelname aan project Biodiversiteit Midden-Brabant (nav Deltaplan Biodiversiteit Brabant)	50	36
Campagne opzetten voor behoud van zandpaden (ontwikkeling zandpadenkaart en toewijzen gemeentelijke monumenten)	100	153
Als kennisdeler, beschermer, meedenker en verbinder ondersteunen we in 2023 aangesloten organisaties bij vraagstukken rondom het thema Natuur & Landschap	100	92
Als kennisdeler, pionier, beschermer, meedenker en verbinder vergroten we in 2023 betrokkenheid van burgers bij natuurvraagstukken	200	207
Als kennisdeler, beschermer, meedenker en verbinder schrijven we in 2023 Brabantse gemeenten aan om aandacht te vragen voor groene agenda(punten) en daar waar mogelijk of noodzakelijk bieden we onze hul aan	150	44

Als kennisdeler stellen we informatiepakketten op m.b.t. groene aandachtspunten in de ruimtelijke ordening, toegespitst op de achterban en Brabantse gemeenten	100	95
Als verbinder werven we mensen uit onze achterban voor deelnemen in participatieproces van gemeenten	50	49
Als beschermer en kennisdeler beïnvloeden we beleid van provincie, gemeenten, waterschappen en samen met partners organiseren we bijeenkomsten gericht op het beschermen van natuur- en landschapswaarden en het bijdragen aan ruimtelijke (klimaatbestendige) kwaliteit en biodiversiteit	150	188
Als kennisdeler en beschermer adviseren we overheden op het gebied van behoud, herstel en ontwikkeling van natuur, landschap en biodiversiteit	200	263
Als verbinder, kennisdeler en beschermer werken we samen in het strategisch partneroverleg voor een mooi en duurzaam Van Gogh Nationaal Park	20	20
Periodieke communicatie naar de achterban en andere belangstellenden over het thema Natuur & Landschap	50	62
totaal thema natuur & landschap	1.250	1.263
		101%
Thema duurzame energie		
Servicepunt energie en koppelen van de groene achterban aan lokale energiecoöperaties	145	183
Vorbereidend onderzoek naar Brabantse energietuin	5	4
Bestuurlijke inbreng RES'en (Stuurgroep REKS HvB, Klankbordgroep RES NOB en RES WB en adviesgroep RES MRE)	50	49
Ambtelijke inbreng RES'en (werkateliers, werkgroepen, communicatiewerkgroep REKS e.a.)	50	57
Periodieke communicatie naar de achterban en andere belangstellenden over het thema duurzame energie	50	35
totaal thema energie	300	328
		109%
Thema circulaire economie		
Servicepunt Circulair en Week van de Circulaire economie	200	205
Vorbereiding voor realisatie van circulaire ambachtscentra in Brabant / Ontwikkeling kennisplatform Circulaire Ambachts Centra	150	155
Deelname aan het covenant Brabant onderneemt circulair!	25	28
Bijdrage leveren aan uitvoeringsprogramma Circulaire economie	150	94
Periodieke communicatie naar de achterban en andere belangstellenden over het thema circulaire economie	50	51

totaal thema circulaire economie	575	533 93%
beheer & administratie relatie met de provincie	43	40
totaal	4.668	4.668 100%
Activiteiten in het kader van het Inlooopplan		Gerealiseerd
Bijdrage leveren aan Beleidskader Natuur: bod van de BMF		1
Bijdrage leveren aan Beleidskader Milieu		35
BMF Inspiratiegids: Zo kan het ook!		114
Campagne met betrekking tot bestrijdingsmiddelen in overgangszones		61
Servicepunt Natuur & Landschap		32
Servicepunt Voedselbossen		15
totaal		258

2. Door terreinbeherende organisaties gefinancierde uren

Activiteiten	Begroot	Gerealiseerd	Percentage
Advies en gezamenlijke inbreng bij energievraagstukken	8	8	100%
Adviseren en uitwisselen van kennis op het gebied van biodiversiteit, natuur en landschap	33	33	100%
Adviseren over strategisch (grond)waterbeleid, KRW, DHZ en BBGO	150	160	107%
Beleidsbeïnvloeding door lobbyactiviteiten en procedures bij ruimtelijke ontwikkelingen	304	299	98%
Bestuurlijke samenwerking in Brabant	14	14	100%
Deelname en secretariaat Natuurbeschermingsoverleg	218	218	100%
Organiseren van participatie in GGA-processen	104	122	117%
totaal	833	855	103%
Inzet van niet bestede uren uit 2022	68	43	63%
totaal	901	898	99,8%

3. Door de Nationale Postcode Loterij gefinancierde uren

Activiteiten	Begroot	Gerealiseerd	Percentage
Activiteiten tbv thema Circulaire economie	10	2	20%
Algemene en communicatie activiteiten	210	136	65%
Adviseren van de achterban, overheid en adviesbureaus ter verbetering van plannen en vergunningen	450	462	103%
Adviseren van de achterban bij juridische procedure m.b.t. Water & Klimaat	20	16	80%
Organiseren van activiteiten in het kader van de GoodFoodClub	70	55	79%
Organiseren van activiteiten in het kader van de Nacht van de Nacht	20	3	15%
Sericepunt energie en koppelen van de groene achterban aan lokale energiecoöperaties	20	0	0%
totaal	800	674	84%

Bijlage 2 – Verklarende woordenlijst

ANBI	Algemeen Nut Beogende Instelling
BHIC	Brabants Historisch Informatie Centrum
BMF	Stichting Brabantse Milieufederatie
BSD	Basis Score voor Directiefuncties
CBF	Centraal Bureau Fondsenwerving
DHZ	Deltaplan Hoge Zandgronden
FSC	Forest Stewardship Council
GGA	Gebiedsgerichte aanpak
IVN	Instituut voor natuureducatie
LIB	Landbouw Innovatie Noord-Brabant
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (ministerie)
NMF's	Stichting Natuur en Milieufederaties
PFZW	Pensioenfonds Zorg en Welzijn
RES	Regionale Energiestrategie
TBO	Terreinbeherende organisaties
WNT	Wet Normering van Topinkomens

Foto voorkant: Max Houwing

Brabantse Milieufederatie

Heuvelring 92
5038 CL Tilburg

bmf@brabantsemilieufederatie.nl
www.brabantsemilieufederatie.nl

013-525 6225

NL22 TRIO 0212 4972 51
KvK 41095498

